୩

ସମାଜ, ଜାତି, ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସରକାର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ

ତୁମେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଉପାଦାନ, ଜାତି, ଜାତୀୟତା ଓ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ବିଷୟରେ ପୂର୍ବ ବିଷୟରେ ପଢ଼ିଛ । ରାଜନୀତି ଓ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନର ଅର୍ଥ ଓ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ବିଷୟରେ ତୁମେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଧାରଣା ବିଷୟରେ ଜାଣିବ । ବିଶେଷ କରି ସମାଜ, ସରକାର ଓ ଅନ୍ୟ ସଂଘ ଓ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ଏହି ବିଷୟ ପାଠ ପରେ ତୁମେ

- ସମାଜ, ସରକାର ଓ ଅନ୍ୟ ସଂଘର ଅର୍ଥ ବିଷୟରେ ଜାଣି ପାରିବ ।
- ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ଜାଣିପାରିବ ।
- ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ସଂଘ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଜାଣିପାରିବ ।
- ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସରକାର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ଜାଣିପାରିବ ।
- ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ଜାଣିପାରିବ ।

୩.୧ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜ (State and Society)

ତୁମେ ରାଷ୍ଟ୍ର ବିଷୟରେ ପୂର୍ବ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଜାଣିଛ । ଗୋଟିଏ ରାଜନୈତିକ ସମାଜ ଯାହାର ଚାରିଗୋଟି ଉପାଦାନ ଯଥା : ଭୂଖଣ୍ଡ, ଜନସଂଖ୍ୟା, ସରକାର ଓ ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ରହିଛି, ତାହା ତୁମେ ଜାଣିଛ । ତୁମେ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଛ, ଏହା ଆଇନ ମାଧ୍ୟମରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ଏବଂ ଏହାକୁ ଶେଷ କରେ ଦମନମୂଳକ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା । ସମାଜ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ଧାରଣା ଯାହା ଉଭୟ ଏକ ସଂଗଠନ ଓ ସାମାଜିକ ବନ୍ଧନର ଏକ ଧାରା । ଏହା ଏକ ସଂଗଠନ, ଏକ ସାମାଜିକ ସଂଗଠନ ଯାହା ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଜାଲ ପରି ସାମାଜିକ ବନ୍ଧନ ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

୩.୨ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ

ଆମେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଆଣିବା ନଚେତ ଆମକୁ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ପଡ଼ିବ ରାଷ୍ଟ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିର ସମସ୍ତ ଦିଗ ଉପରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରେ, ଯାହା ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ । ମାକ୍ ଆଇଭର (Mac Iver) ସତର୍କ କରାଇ ଅଛନ୍ତି ଯେ ସମାଜକୁ ରାଜନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଏକ ଭୁଲ ଯାହା ସମାଜ କିମ୍ବା ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଜାଣିବାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରେ । ତେଣୁ

କରି ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ ଦାର୍ଶନିକ (ସକ୍ରେଟିସ୍, ପ୍ଲାଟୋ ଓ ଆରିଷ୍ଟୋଟଲ) ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ତିଆରି କରି ନ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ପଲିସ୍ ଉଭୟ ନଗର ଯାହା ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ଥିଲା । ଫରାସୀ ଦାର୍ଶନିକ ରଷୋ ଏହି ଦୁଇକୁ ଏକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରିଥିଲେ ।

ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ବିଷୟରେ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା :

(କ) ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଟିଏ ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନ । ଏହା ଏକ ସମାଜ ଯାହା ରାଜନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସଂଗଠିତ । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ସମାଜ ଗୋଟିଏ ସାମାଜିକ ସଂଗଠନ, ଏହା ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସଂଘ (ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ, ରାଜନୈତିକ, ଧାର୍ମିକ ଓ ସଂସ୍କୃତିଗତ) ରହିଛି । ସମାଜ ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ ଉଭୟ ବ୍ୟାପକ ଓ ସୀମିତ ଅଟେ । ଏହା ବ୍ୟାପକ ଯେତେବେଳେ ଏହା ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ କଥା ଆଲୋଚନା କରେ । ଏହା ସୀମିତ ଯେତେବେଳେ ଏହା ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମର ଛୋଟିଆ ଗୋଷ୍ଠୀ କଥା ଆଲୋଚନା କରେ ।

(ଖ) ସମାଜ ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ ପ୍ରାଚୀନ । ସମାଜର ସୃଷ୍ଟି ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ ଦିନଠାରୁ । ରାଷ୍ଟ୍ର ସମାଜ ସହିତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ । ସାମାଜିକ ବିକାଶ ପରେ ଏହାର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ସାମାଜିକ ପ୍ରାଣୀ, ପରେ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରାଣୀ ।

(ଗ) ରାଷ୍ଟ୍ର ପୂର୍ବରୁ ସମାଜ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂଗଠନ । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏକ କୃତ୍ରିମ, ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଏହା ତିଆରି ହୋଇଛି ଯେତେବେଳେ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଛି । ଏହାର ଗୋଟିଏ କାରଣ ଯେ ଆମେ ଦେଖିବା ରାଷ୍ଟ୍ରର ଗଠନ ଓ ଆକୃତି ପ୍ରଚଳିତ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଟେ । ସମାଜ ମଧ୍ୟ ଏକ ସଂଗଠନ । ଏହା ରାଷ୍ଟ୍ର ପରି ପ୍ରଚଳିତ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ସଂଗଠନ ନୁହେଁ ।

(ଘ) ରାଷ୍ଟ୍ର ତିଷ୍ଠି ରହିଛି ସମାଜ ପାଇଁ । ଏହା ରହିବ ସମାଜର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସେଇଥିପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ହେଉଛି ଆରମ୍ଭ, ସମାଜ ହେଉଛି ଶେଷ । ରାଷ୍ଟ୍ର ସର୍ବଦା ଆରମ୍ଭ ଯାହା ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିଷ୍ଠି ରହେ, କିନ୍ତୁ ଶେଷ କେବେ ଆରମ୍ଭ ପାଇଁ ତିଷ୍ଠି ରହେ ନାହିଁ ।

(ଙ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ଅଛି । ସମାଜର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ନାହିଁ । ଯେହେତୁ ସାର୍ବଭୌମ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସର୍ବୋଚ୍ଚ କ୍ଷମତା ଅନ୍ୟ ସଂଗଠନ, ଅନୁଷ୍ଠାନ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଉପରେ ରହିଛି ଏହାର ପରିସୀମା ମଧ୍ୟରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ ସ୍ୱାଧୀନ ସାର୍ବଭୌମ ଯୋଗୁଁ ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଏକ ପୃଥକ୍ ଓ ସ୍ୱାଧୀନ ସ୍ଥିତି ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

(ଚ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂଖଣ୍ଡ ରହିଛି । ତୁମେ ପଢ଼ିଛ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂଖଣ୍ଡ ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଉପାଦାନ । ସମାଜର ଯଦିଓ ଭୂଖଣ୍ଡ ଅଛି, ଏହା ସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ । ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ପରିଧି ବଢ଼ିପାରେ ବା କମିପାରେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଇସ୍‌ଲାମିକ୍ ସମାଜ ଜାତୀୟ ପରିସୀମାକୁ ଟପିଯାଇଛି ।

(ଛ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାଧାରଣ ନୀତିନିୟମ ରହିଛି, ଯାହାକୁ ଆଇନ କୁହାଯାଏ । ସମାଜର ମଧ୍ୟ ନୀତିନିୟମ ରହିଛି ଯାହାକୁ ରୀତି, ଚଳଣୀ ବା ଅଭ୍ୟାସ କୁହାଯାଏ । ଆଇନ ସବୁ ଲିଖିତ ଏବଂ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ସମାଜର ଯାହା ସବୁ ଅଛି, ସବୁ ଅଲିଖିତ ଓ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ।

(ଜ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଇନ ରୀତିନୀତି ଦ୍ୱାରା ଅନୁବନ୍ଧିତ । ଆଇନକୁ ଅମାନ୍ୟ କଲେ ମାନସିକ କିମ୍ବା ଶାରୀରିକ ସ୍ତରରେ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଏ । ସମାଜର ରୀତି କିମ୍ବା ନୀତିକୁ ଅମାନ୍ୟ କଲେ ସାମାଜିକ ବାଛନ୍ଦ ହୁଏ । ରାଷ୍ଟ୍ରର ସୀମା ଅମାନ୍ୟ କଲେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିବା, ସମାଜର ସୀମା ସୁରକ୍ଷିତ ଭାବେ ସହଯୋଗ

କରିବା, ଏହିସବୁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ପରେ ମଧ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜ ପରସ୍ପର ପରିପୂରକ । ସାମାଜିକ ସ୍ୱଭାବ ଓ ସମାଜର ଗଠନ ରାଷ୍ଟ୍ରର ନୀତିକୁ ମାନିଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ସମାଜର ଇଚ୍ଛାକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ଉଚିତ ।

ବିଷୟ ଭିତ୍ତିକ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ୩.୧

ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

୧। ପଲିସ୍ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍‌ଙ୍କ ପାଇଁ ଉଭୟ ନଗର ଓ __________ ଥିଲା ।

୨। ସମାଜ ଉତ୍ପତ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ __________ ଅଟେ ।

୩। ସମାଜ ସ୍ୱଭାବଗତ ଭାବେ ଗୋଟିଏ __________ ଧାରଣା ସଂଗଠନ ରାଷ୍ଟ୍ର, ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଭାବେ ଗୋଟିଏ __________ ସଂଗଠନ ।

୪। ରାଷ୍ଟ୍ର ତିଷ୍ଠି ରହିଛି ସମାଜର __________ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

୫। ରାଷ୍ଟ୍ର ଆରମ୍ଭ ଓ ସମାଜ __________ ।

୬। ସମାଜର ସୀମା __________ ସହଯୋଗ, ରାଷ୍ଟ୍ରର ସୀମା __________ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ।

୩.୩ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ସଂଘ ସବୁ

ସଂଘ ଗୋଟିଏ ଲୋକମାନଙ୍କର ସଂଗଠିତ ଗୋଷ୍ଠୀ, ଯାହା କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମରେ ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି । ସଂଘର ତିନୋଟି ଲକ୍ଷଣ ରହିଛି, ଯଥା :

(କ) ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରିବା

(ଖ) କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟ / ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

(ଗ) ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମ

ପରିବାର ଏକ ସଂଘ । ଏହାର ସଦସ୍ୟମାନେ ରକ୍ତଗତ ଭାବେ ସଂଗଠିତ । ପରିବାରର ସମସ୍ତ ସଦସ୍ୟମାନେ ମିଳିତ ଭାବେ ପରିବାରର ସମାନ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସଂଘର ଅନ୍ୟ ସବୁ ଉଦାହରଣ ହେଲା- କ୍ରିକେଟ କ୍ଲବ, ଚର୍ଚ୍ଚ, ରେଡ଼କ୍ରସ ସୋସାଇଟି ଏବଂ ଏହିପରି ସମାଜରୁ ସଂଘର ସୃଷ୍ଟି । ରାଷ୍ଟ୍ର ହେଉଛି ଏକ ସଂଘ । ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କ ପରି ରାଷ୍ଟ୍ର ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କଠାରୁ ପୃଥକ୍ ଅଟେ । ଏହା କିପରି ପୃଥକ୍ ତାହା ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

(କ) ସମସ୍ତ ସଂଘ, ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ । ରାଷ୍ଟ୍ରର ସଦସ୍ୟତା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କର ସଦସ୍ୟତା ଇଚ୍ଛାଧୀନ । ଗୋଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସଦସ୍ୟତା ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁଇଟି ରାଷ୍ଟ୍ରର ସଦସ୍ୟତା ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ସଂଘର ସଦସ୍ୟତା ଯଥା : ଚର୍ଚ୍ଚ, କ୍ରିକେଟ କ୍ଲବ, ରେଡ଼କ୍ରସ ସୋସାଇଟି ଇଚ୍ଛାଧୀନ ଅଟେ । ଏହା ବ୍ୟକ୍ତିର ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

(ଖ) ଗୋଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟିଏ ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସଦସ୍ୟତା ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବେ । ସେ ଗୋଟିଏ ସମୟରେ ଦୁଇଟି ରାଷ୍ଟ୍ରର ସଦସ୍ୟତା ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟିଏ ସମୟରେ ଅନେକ ସଂଘର ସଦସ୍ୟତା ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେ ।

(ଗ) ସମସ୍ତ ସଂଘ ଭୂଖଣ୍ଡ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଟିଏ ସଂଘ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂଖଣ୍ଡ ରହିଛି । ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କର ସ୍ଥାୟୀ ଭୂଖଣ୍ଡ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ

ରହିଛି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ରାଷ୍ଟ୍ରର ଭୂଖଣ୍ଡ କେବେବି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏନାହିଁ । ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଟେ ।

(ଘ) ସମସ୍ତ ସଂଘ, ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ତିଷ୍ଠି ରହିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ପାଇଁ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସର୍ବଦା ସର୍ବସାଧାରଣ (ଆଇନ କାନୁନ୍‌ର ସୁରକ୍ଷିତ କରିବା) ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସର୍ବଦା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ । କ୍ରିକେଟ ସଂଘ ରହିଛି କ୍ରିକେଟ ଖେଳିବା ପାଇଁ, ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଆମେ କହିବା, ରାଷ୍ଟ୍ରର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ପରିବେଶ ସର୍ବଦା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ, କିନ୍ତୁ ସଂଘମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ସର୍ବଦା ସୀମିତ ।

(ଙ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ଗୁଣ ହେଉଛି ଜାତୀୟ । ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କର ଗୁଣ ହେଉଛି ଆଞ୍ଚଳିକ, ପ୍ରାଦେଶିକ, ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ । ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଏକ ଜାତୀୟ ଦଳ । ଏହାର ଗୁଣ ଜାତୀୟ, ରେସିଡେଣ୍ଟ ମଙ୍ଗଳ ସଂଘର ଆଞ୍ଚଳିକ ଗୁଣ । ହରିୟାନା ସରକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ସଂଘ ପ୍ରାଦେଶିକ ସଂଘ, ଜାତିସଂଘ ଶିକ୍ଷା ବିଜ୍ଞାନ ସଂସ୍କୃତି ସଂଗଠନର ଆନ୍ତଃର୍ଜାତିକ ଗୁଣ ରହିଛି ।

(ଚ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାର୍ବଭୌମ କ୍ଷମତା ରହିଛି । ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କର ସାର୍ବଭୌମ କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ନୀତି ନିୟମ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ଅଛି କାରଣ ଏହା ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କ ଉପରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଓ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କଠାରୁ ସ୍ୱାଧୀନ ।

(ଛ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଇନର ଅବମାନନା କଲେ ଦଣ୍ଡଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି, ଯାହା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ପରି । ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କର ଶାରୀରିକ ଭାବେ ଦଣ୍ଡ ଦେବାର କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ଅତି ବେଶୀରେ ସେମାନେ ଚାପ ପକାଇ ପାରନ୍ତି କିମ୍ବା ସଦସ୍ୟତାର ଅନ୍ତର କରିପାରନ୍ତି ।

ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସଂଘ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ପର୍କ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଅତ୍ୟଧିକ ଚାପକୁ କୋହଳ କରନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସଂଘ ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । କେତେକ ସଂଘ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ ପୁରାତନ (ଯଥା : ପରିବାର, ଚର୍ଚ୍ଚ ଓ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଗୋଷ୍ଠୀ) ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘର କ୍ଷମତା କାଢ଼ି ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ, ଏହା ତାଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ । ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ତଦାରଖ କରିବା, ସହଯୋଗ କରିବା ଏବଂ ଦେଖିବା ଉଚିତ । ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଆଧିପତ୍ୟ ଓ ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରଭୁତ୍ୱକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ପ୍ରତି ଆହ୍ୱାନ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଅନ୍ୟ ସଂଘମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖିବା ଦରକାର ।

ବିଷୟ ଭିତ୍ତିକ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ୩.୨

ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସଠିକ୍ ଉତ୍ତର ଚୟନ କରି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର -

୧। ସଂଘର ଲକ୍ଷଣ ହେଉଛି (କ) ସଂଗଠିତ ବ୍ୟକ୍ତି, (ଖ) ________ ଇଚ୍ଛା ଏବଂ ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମ (ସାଧାରଣ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ) ।

୨। ରାଷ୍ଟ୍ରର ସଦସ୍ୟତା ________ ଅଟେ । (ଇଚ୍ଛାଧୀନ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ)

୩। ପରିବାର ଏକ ସଂଘ, ଏହା ରାଷ୍ଟ୍ରର ________ ଅଟେ । (ପୂର୍ବରୁ, ପରେ)

୪। ଅନ୍ୟ ସଂଘ ________ ଉପଭୋଗ କରେନାହିଁ, ଯାହା ରାଷ୍ଟ୍ର କରେ । (ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ, ଜନସଂଖ୍ୟା, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂଖଣ୍ଡ)

Notes

୩.୪ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସରକାର (State and Government)

ତୁମେ ଜାଣିଛ ସରକାର ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏକ ଉପାଦାନ । ଏହା ଏକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଆଇନ ତିଆରି ହୁଏ, ଆଇନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଏ ଓ ଯିଏ ଆଇନକୁ ଅମାନ୍ୟ କରେ, ତାକୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଏ । ଏହା ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରଭୁତ୍ୱର ଦୃଶ୍ୟମାନ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି । ଏହା ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ, ଅନୁଷ୍ଠାନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ନେଇ ଗଠିତ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ରାଷ୍ଟ୍ରର ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରାଯାଏ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଏ । ଯଦିଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ସରକାର ମାଧ୍ୟମରେ କୁହେ; ଏହା ଉଚିତ, ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ବାଖ୍ୟା କରିବା –

(କ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ନିଜେ ନିଜଠାରୁ ପାଏ, କିନ୍ତୁ ସରକାରଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ସରକାର ତା'ର ଗଠନ, ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଓ କ୍ଷମତା ସମ୍ବିଧାନଠାରୁ ପାଇଥାଏ ।

> **ସମ୍ବିଧାନ ମୂଳ ଆଇନର ସଂଗ୍ରହକ, ଯାହା ମୌଳିକ ଆଇନ ଅଟେ । ତା'ର ମତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସରକାର ହେଉଛି ସଂଗଠିତ ।**

(ଖ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ପରିଧି ବୃହତ୍ ଅଟେ, ଯାହା ସମସ୍ତ ନାଗରିକ ମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ । ପ୍ରାୟତଃ ସରକାରର ପରିଧି ଛୋଟ ଅଟେ । ଯେଉଁମାନେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ନିଯୁକ୍ତି ହୋଇଥା'ନ୍ତି, ଆମେ ସମସ୍ତେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ନାଗରିକ କିନ୍ତୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସରକାରର କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତା ନୁହନ୍ତି । ଗାରନର (Garner) ଙ୍କ ମତରେ ସରକାର ହେଉଛି ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏକ ବିଭାଗ, କିନ୍ତୁ ଏହା ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ ଯେପରି ନିଗମର ବୋର୍ଡ୍ ଅଫ ଡାଇରେକ୍ଟର ନିଜେ ନିଗମ ଅଟନ୍ତି ।

(ଗ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ଧାରଣା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଅବାସ୍ତବ । ସରକାର ହେଉଛି ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାକାର । ଆମେ ସରକାରକୁ ଦେଖିବା କିନ୍ତୁ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ନୁହେଁ ।

(ଘ) ରାଷ୍ଟ୍ର ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଉଛି ଯେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରମିତ ଓ ଅଂଶ ନ ହୋଇଛି ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାର ମୃତ୍ୟୁ ନାହିଁ । ସରକାର ଅସ୍ଥାୟୀ କାରଣ ଏହା ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇପାରେ, ଆଜିର ଶାସକ କାଲି ନ ଥାଇପାରେ । ଏହା ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ଯଦି ନେବା, ରାଷ୍ଟ୍ର ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ସମାନ ଅଟେ କିନ୍ତୁ ସରକାର ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ରରୁ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଆସିପାରେ । ଭାରତ, ଆମେରିକା, ଇଂଲଣ୍ଡ ଓ ଫ୍ରାନ୍ସ ସମସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ରାଷ୍ଟ୍ର କିନ୍ତୁ ସବୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସରକାର ସମାନ ନୁହଁ । ଭାରତ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲାବେଳେ ଆମେରିକାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତୀୟ ଶାସନ ।

> **ସଂସଦୀୟ ସରକାର ଏପରି ଏକ ସରକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯେଉଁଠାରେ ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକା କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକା ସହିତ ଓତଃପ୍ରୋତ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ । କ୍ୟାବିନେଟର ସଦସ୍ୟମାନେ ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକାର ସଦସ୍ୟ ଏବଂ ସେମାନେ ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକା ନିକଟରେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ।**

> **ରାଷ୍ଟ୍ରପତୀୟ ସରକାର ଏପରି ଏକ ସରକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଯେଉଁଠାରେ ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକା କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକାଠାରୁ ସ୍ୱାଧୀନ । କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକା ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକା ଠାରୁ ପୃଥକ୍ ଓ ସେମାନେ ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକା ନିକଟରେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ନୁହନ୍ତି ।**

(ଙ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାର୍ବଭୌମ କ୍ଷମତା ରହିଛି । ସରକାର କେବଳ କ୍ଷମତା ଉପଭୋଗ କରେ । ସରକାରର କ୍ଷମତା ନ୍ୟସ୍ତ ଓ କୌଣସି ଉତ୍ସରୁ ଅନୁସୃତ । ରାଷ୍ଟ୍ରର କ୍ଷମତା ବାସ୍ତବ ଓ ପ୍ରକୃତ ।

Notes

(ଚ) ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ବିରୋଧ କରିବା ସରକାରକୁ ବିରୋଧ କରିବା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି । ଆମେ ସରକାରକୁ ସମାଲୋଚନା କରି ପାରିବା, ଆମେ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ବିରୋଧ କରି ପାରିବା ନାହିଁ । ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ସମାଲୋଚନା ଅର୍ଥ ଆନ୍ଦୋଳନ, ସରକାରକୁ ସମାଲୋଚନା କରିବା ଆନ୍ଦୋଳନ ନୁହେଁ । ଆମେ କେବେ ଶୁଣିନାହୁଁ, ଭାରତ ଖରାପ ବୋଲି କିନ୍ତୁ ଆମେ ସାଧାରଣତଃ ଶୁଣୁ ଭାରତ ସରକାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚଳିତ ନୀତିନିୟମ ଖରାପ ଅଟେ । ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ସମାଲୋଚନା କରିବା ଏକ ଅପରାଧ । ସରକାରକୁ ସମାଲୋଚନା କରିବା ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

(ଛ) ସରକାର ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏକ ଅଂଶ ବା ଉପାଦାନ । ଏହା ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏକ ଅଂଶ ଅଟେ । ଗୋଟିଏ ଅଂଶ ହେତୁ ଏହା ରାଷ୍ଟ୍ର ଠାରୁ ବଡ଼ ନୁହେଁ । ଆମେ ଯେଉଁ ସମୟରେ ରାଷ୍ଟ୍ର କଥା କହୁ, ରାଷ୍ଟ୍ରର ଜନସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂଖଣ୍ଡ, ସରକାର ଓ ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ କଥା କହୁ, କିନ୍ତୁ ଆମେ ସରକାର କଥା କହୁ, ଆମେ ଗୋଟିଏ ଅଂଶ କଥା କହୁ ।

(ଜ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ଭୂଖଣ୍ଡ ସର୍ବଦା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଏହା ସର୍ବଦା ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ଏହାର ପରିସୀମା ସର୍ବଦା ସ୍ଥିର । ସରକାରର ଭୂଖଣ୍ଡ ସର୍ବଦା ଅସ୍ଥାୟୀ । ମହମ୍ମଦ ତୋଗଲକ ତାଙ୍କର ରାଜଧାନୀ ଦୌଲତାବାଦକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ । ଜର୍ମାନୀର ଆକ୍ରମଣକୁ ଭୟ କରି ଅନେକ ସରକାର ତାଙ୍କର ରାଜଧାନୀ ଲଣ୍ଡନକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ।

ବିଷୟ ଭିତ୍ତିକ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ୩.୩

ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦିଅ (ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ)

୧। ସରକାରର କେଉଁ ବିଭାଗ ଆଇନ ତିଆରି କରେ ?

୨। ସରକାରର କେଉଁ ବିଭାଗ ଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରେ ?

୩। କାହା ପାଖରେ ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ରହିଛି ?

୪। କେଉଁ ବିଭାଗ ମାଧ୍ୟମରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ନିଜ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରେ ?

୫। ଯଦି ରାଷ୍ଟ୍ର ଅଦୃଶ୍ୟ ଅଟେ, ତେବେ ଏହାର ବାସ୍ତବ ରୂପ କ'ଣ ଅଟେ ?

୩.୫ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଜାତି

ଜାତି କହିଲେ ସାଧାରଣତଃ ଆମେ ବୁଝୁ, ଗୋଟିଏ ବଂଶାନୁକ୍ରମରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଲୋକମାନେ ସମାନ ଭାଷା, ସମାନ ଭୂଖଣ୍ଡ ସମାନ ଧର୍ମ ଓ ସମାନ ପରମ୍ପରା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଅଧୀନ ହୋଇ ଏକ ଜାତି ଗଠନ କରିଥା'ନ୍ତି । ବର୍ଗେସ୍‌ଙ୍କ ମତରେ "ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୌଗଳିକ ଭୂଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଐତିହ୍ୟ ଓ ପରମ୍ପରା, ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ନୀତି ରୀତି ଓ ଚଳିଚଳଣ ଓ ସମାନ ସୁଖ ଦୁଃଖ ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟର ସମାନୁଭବ ଭିତ୍ତିରେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବାତାବରଣ ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରୁଥିବା ଜନ ସମାଜ ହିଁ ଜାତି ।"

ନିଜର ଐତିହାସିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ବିଷୟରେ ସଚେତନ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଜାତି ଗଠିତ ଏବଂ ସେମାନେ ଏହି ପୃଷ୍ଠଭୂମିକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଢାଂଚା ମଧ୍ୟରେ ରାଜନୈତିକ ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ।

ଆମେ ଜାଣୁ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ସଂଗଠିତ ଜନ ସମୂହକୁ ରାଷ୍ଟ୍ର କୁହାଯାଏ । ଏହା ସଦା ସର୍ବଦା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଓ ବହିଃକ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଓ ସାର୍ବଭୌମ । ଜାତି ହେଉଛି

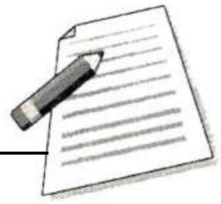

Notes

କେତେ ଗୁଡିଏ ଲୋକମାନଙ୍କ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବନ୍ଧନ , ଯାହାକି ସେମାନେ ସାଧାରଣତଃ ସୁଖ ଓ ଦୁଃଖରେ ସଦ୍‌ଭାବ ହୋଇପାରନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

(କ) ଜାତି ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ପୃଥକ ଅଟନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଜାତି ସର୍ବଦା ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ନୁହେଁ । ଭାରତ ଅଗଷ୍ଟ ୧୫, ୧୯୪୭ ପୂର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ନଥିଲା । ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ସର୍ବଦା ଗୋଟିଏ ଜାତି ନୁହଁ, ଅଷ୍ଟ୍ରିଆ ଓ ହଂଗେରୀ ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପୂର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଜାତି ନଥିଲା କାରଣ ଏଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଲୋକ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସଂସ୍କୃତି ଏକ ନଥିଲା ।

(ଖ) ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ରାଷ୍ଟ୍ର କୁହାଯାଏ କାରଣ ଏହାର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ରହିଛି । ଜାତି ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ନୁହେଁ କାରଣ ଏହାର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ନାହିଁ । ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଗୋଟିଏ ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ ଅଟେ । ଏହା ଜାତିର ଲକ୍ଷଣ ନୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ଜାତି ଗୋଟିଏ ଜାତି-ରାଷ୍ଟ୍ର ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ଏହା ରାଷ୍ଟ୍ରତ୍ୱ ପାଏ ।

(ଗ) ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଟିଏ ରାଜନୈତିକ ଧାରଣା ଜାତି ଗୋଟିଏ ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଭାବନା । ହାଏସ୍‌ଙ୍କ ମତରେ ଜାତି ପ୍ରଥମତଃ ସାଂସ୍କୃତିକ କିନ୍ତୁ ଘଟଣାକ୍ରମେ ରାଜନୈତିକ ।

(ଘ) ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଆଇନ୍ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରି ରଖେ । ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ଭାବପ୍ରବଣତା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରି ରଖେ । ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏକତା ସର୍ବଦା ବାହ୍ୟ କିନ୍ତୁ ଜାତିର ଏକତା ସର୍ବଦା ଅନ୍ତର୍ନିହିତ । ରାଷ୍ଟ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକତା ଲଦି ଦିଆଯାଏ ଓ ଏହା ଆଇନ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଆସେ, କିନ୍ତୁ ଜାତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକତା ଭାବପ୍ରବଣତାରୁ ଆସେ ।

(ଙ) ବଳ ରୂପକ ଏକ ଉପାଦାନ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହିତ ସଂଯୋଗ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଇନ୍ ହେଉଛି ବାଧ୍ୟ ବାଧକତା । ଯଦି ଏହାର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱକୁ ଅବମାନନା କରାଯାଏ ତେବେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦ୍ୱାରା ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ । ଜାତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନାଇବାର ଉପାଦାନ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।

(ଚ) ରାଷ୍ଟ୍ରର ଉପାଦାନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯଥା- ଜନସଂଖ୍ୟା, ଭୂଖଣ୍ଡ, ସରକାର ଓ ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ । ଜାତିର ଉପାଦାନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ । କେଉଁଠାରେ ଗୋଟିଏ ଭାଷା ଜାତି ଗଠନରେ ସହାୟକ ହୁଏ ତ କେଉଁଠାରେ ଗୋଟିଏ ବଂଶ ଜାତି ଗଠନ କରେ । ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ପାକିସ୍ଥାନକୁ ଗୋଟିଏ ଜାତି ଭାବରେ ଗଠନ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ଆମେରିକାକୁ ଗୋଟିଏ ଜାତିଭାବରେ ଗଠନ କରିବାକୁ ଗୋଟିଏ ଭାଷା ସହାୟକ ହେବା ସମୟରେ ଭାରତକୁ ଗୋଟିଏ ଜାତି ଭାବରେ ଗଠନ କରିବାରେ ଏକ ଐତିହ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା ।

(ଛ) ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଟିଏ ଜାତି ଠାରୁ ବଡ଼ ହୋଇପାରେ । ପୂର୍ବର ଋଷିଆ ମଧ୍ୟରେ ଶହେରୁ ଅଧିକ ଜାତି ରହିଥିଲା ସେହିପରି ଭାବରେ ଜାତି ମଧ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ ବଡ଼ ହୋଇପାରେ । ଗୋଟିଏ ଜାତୀୟତା ଦୁଇଟି ରାଷ୍ଟ୍ର ଉପରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇପାରେ । କୋରିଆର ଜାତୀୟତା ଦୁଇଟି ରାଷ୍ଟ୍ର ଉପରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ଯଥା - ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ଓ ଉତ୍ତର କୋରିଆ ।

ବିଷୟ ଭିତ୍ତିକ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ୩.୪

ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

୧। ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପୂର୍ବରୁ ଅଷ୍ଟ୍ରିଆ-ହଙ୍ଗେରୀ ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ________ ନଥିଲେ ।

୨। ଯେତେବେଳେ କୋଟିଏ ଜାତି ରାଷ୍ଟ୍ରତ୍ୱ ପାଏ ଏହା ________ ହୁଏ ।

୩। ________ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ ଭାବେ ବାନ୍ଧି ରଖେ ।

୪। ଯଦିଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଟିଏ ________ ଧାରଣା, ଜାତି ଗୋଟିଏ ସାଂସ୍କୃତିକ ଭାବନା ।

୫। ସାଂସ୍କୃତିଗତ ସାମାଜିକ ସଂଗଠନ ________ ଲୋକମାନେ ଗଠନ କରନ୍ତି ।

ତୁମେ କ'ଣ ଶିକ୍ଷା କଲ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ତୁମେ ସମାଜ, ସରକାର ଓ ସଂଘର ଅର୍ଥ ବିଷୟରେ ଧାରଣା ପାଇଲ । ପୁର୍ବ ଅଧ୍ୟାୟରେ ତୁମେ ରାଷ୍ଟ୍ର, ଜାତି ଓ ଜାତୀୟତା ବିଷୟରେ ଧାରଣା ପାଇଥିଲ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମେ ଜାଣିବା ଉଚିତ ଯେ, ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜ ଦୁଇଟି ଶବ୍ଦ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଟିଏ ରାଜନୈତିକ ଧାରଣା ହୋଇଥିବାରୁ ବାହ୍ୟ ସାମାଜିକ ଶୃଙ୍ଖଳା ପରିଚ୍ଛଳନା କରେ । ସମାଜ ଗୋଟିଏ ସାମାଜିକ ଧାରଣା ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ସଂଘ ଓ ସଂଗଠନ ରହିଅଛି । ରାଷ୍ଟ୍ର ସାଧନ ଓ ସମାଜ ସାଧ୍ୟ ତୁମେ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କଲ ଯେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଟିଏ ସଂଘ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଅନ୍ୟ ସଂଘଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଅଟେ । ଏହାର ଏକୁଟିଆ ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ଅଛି । ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ସଂଘ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱକୁ ମାନିଥା'ନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସରକାର ଏକ ନୁହେଁ, ଯଦିଓ ସରକାର ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ସରକାର ରାଷ୍ଟ୍ରର ଗୋଟିଏ ଅଂଶ ଅଟେ । ରାଷ୍ଟ୍ରର ଗୋଟିଏ ଅଂଗ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ଆଇନ୍ ତିଆରି କରେ, କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରେ ଏବଂ ଆଇନ୍‌କୁ ଅମାନ୍ୟ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଏ । ଜାତି ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଏକତ୍ୱ ଏବଂ ଚିରସ୍ଥାୟୀ ଅଟେ । ରାଷ୍ଟ୍ର ହେଉଛି ଏକ ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନ ।

ପାଠ୍ୟାନ୍ତ ଅଭ୍ୟାସ

୧। ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

(କ) ଜାତି (ଖ) ସରକାର (ଗ) ସଂଘ ।

୨। ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

୩। ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ସଂଘ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

୪। ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସରକାର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

୫। ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

ବିଷୟ ଭିତ୍ତିକ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀର ଉତ୍ତର

୩ .୧

୧। ରାଷ୍ଟ୍ର

୨। ପୂର୍ବରୁ

୩। ପ୍ରାକୃତିକ, କୃତ୍ରିମ

୪। ସାଧନ

୫। ସାଧ୍ୟ

୬। ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ, ଯାନ୍ତ୍ରିକ

୩ .୨

୧। ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

୨। ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ

୩। ପୂର୍ବରୁ

୪। ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ

୩.୩

୧। ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକା

୨। କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକା

୩। ରାଷ୍ଟ୍ର

୪। ସରକାର

୫। ସରକାର

୩.୪

୧। ଜାତି

୨। ଜାତି - ରାଷ୍ଟ୍ର

୩। ଆଇନ୍

୪। ରାଜନୈତିକ

୫। ସମଜାତୀୟ

ପାଠ୍ୟାନ୍ତ ଅଭ୍ୟାସ ପାଇଁ ସୂଚନା

୧। ବିଭାଗ (କ) ୩.୫ (ଖ) ୩.୪ (ଗ) ୩.୩

୨। ବିଭାଗ ୩.୨

୩। ବିଭାଗ ୩.୩

୪। ବିଭାଗ ୩.୪

୫। ବିଭାଗ ୩.୫